

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Кремена Божидарова Раянова
член на научното жури съгласно Заповед № 1333/30.04.2025 г.
на Ректора на УНСС

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. „Право” (Теория на държавата и правото. История на политически и правни учения)

Докторант: Майлинда Велчани Махмутай, докторант в самостоятелна форма към Катедра „Публичноправни науки“ при Юридическия факултет на УНСС

Тема на дисертационния труд: „Философска и теоретична същност на принципа за равенство и недискриминация“

Данни за докторанта

Докторантът Майлинда Велчани Махмутай е завършила специалност Право в Университета на Тирана, Албания през 2011 година. През 2024 г. получава квалификация за учител в областта на решаването на спорове. През същата година е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка докторант в Катедра Публичноправни науки на Юридическия Факултет на УНСС. Работи като преподавател в Университет "Александър Моисиу", Дурьс. Участва в различни международни проекти и в организационните комитети на международни конференции.

Данни за процедурата

Представените документи удостоверяват, че докторантката отговаря на минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 ЗРАСРБ и чл. 25 ППЗРАСРБ. Налице са изискуемите от нормативната уредба документи, вкл. заповед за отчисляване на докторанта с право на защита, списък на публикациите и текст на самите публикации, автобиография.

Дисертационен труд

Дисертационният труд е с обем 212 страници, включително списък на използваната библиография, съдържащ 128 заглавия на научни публикации (22 от които на български език). Използваната литература е коректно цитирана. Дисертационният труд е структуриран в пет части - въведение, три глави и заключение. Обемът отговаря на изискванията за дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

Докторантката има публикувани четири самостоятелни статии в списания, индексирани в международни бази данни. В тях се разработени различни проблеми по тематиката на дисертацията.

Актуалност на дисертационния труд

Актуалността на изследването се представя в две основни направления - значимостта на философско-правната и теоретичната същност на принципа на равенство и недискриминация,

имплементирана в съвременните конституции и развитието на международното сътрудничество, насочено както към хармонизиране на правните системи в съответствие с посочения принцип.

Методология на дисертационното изследване

Използваните подходи и методи, приложени в дисертационното изследване съответстват на обекта и предмета на изследването. Изходната философска позиция на докторантката правилно се основава на търсенето на смисъла на правото. Съвременният подход към правото е системен и обяснителен. При него основно значение имат методите на анализ и синтез, които се използват към смисъла на правото. Правото се разглежда като система, в която ценностите са заимствани от други нормативни системи, чрез които правото се легитимира. Смесовият подход към правото носи традиция и опит, но и подчертава активната роля на човешкото съзнание. Приложим към принципа на равенството пред закона, социокултурният еволюционен и смислов подход добавя забраната за дискриминация. Така формалното равенство като основа на закона е уточнено и допълнено с изискването за еднакво третиране (недискриминация).

Феноменологичният подход към същността на правото позволява принципа на равенство и недискриминация да се обясни като историко-еволюционен смисъл на цялото, вложен в потока на феномените, в потока на структурата от смисли на битието. Принципът на равенство и недискриминация следва същностната концепция за правото като смислово цяло, но се трансформира в под въздействието на процесите на глобализация. За изясняване на въпроса за смисъла и същността на правото, от където е изведен и принципът на равенство и недискриминация, е използван и историко-еволюционен, социокултурен подход. Чрез него идеите за равенството са разгледани аналитично-обяснително, не само хронологично.

Определящ за изследването е познавателният (епистемологичен) подход към правото. То е анализирано като динамично явление и факт на човешкото съзнание.

В изследването са използвани логическите методи на индукцията (анализ), дедукцията (синтез, научна систематизация и обобщение на фактите, свързани с разглежданите явления) и традуктивните методи – сравнителноправен и исторически. Изброените логически, исторически и сравнителни методи на изследването имат за цел не само да проучат историческото развитие на принципа, но и да изведат еволюцията на идеите.

Обща аналитична характеристика на дисертационния труд

В уводната част на дисертацията се обосновават актуалността и значението на темата. Формулиран е предмет на изследването. Посочени са основните цели и задачи, които си поставя научното изследване.

В Глава Първа фокусът е поставен върху разглеждане на равенството като традиционно понятие на философията на правото, чрез което се обосновава същността на правото като цялостно социално явление. Анализирани са разбиранията за равенството, от древността до наши дни, дали ключов израз на понятието и връзката му с правото. Представена е и еволюцията на понятието. Проследена е връзката между равенството и традиционни за философията на правото въпроси като обективно и субективно право; естествено и позитивно право; равенството като формално равенство и като същностно равенство. Анализът на историческото значение на идеята за равенството, включена в естественото и позитивното право в правната система, е довела до извода че правната идея за равенството дори да е

променяла своето предимство през различните епохи, е оказвала влияние върху развитието и разбирането за същността на правния и държавния ред. Въз основа на достиженията на философско-историческия анализ на философията на правото като наука за легитимността на правото, равенството е разгледано адекватно и чрез поколенията права на човека.

В Глава Втора докторантката анализира на общотеоретично ниво, целите и ценностите на правото, същността на принципите на правото и на основните права. Като водещи смислови конструкции, които направляват създаването и прилагането на правните норми, принципите на правото са фундамент на цялата правна система. Направен е теоретичен анализ на отношението правен принцип – основно право. Принципите на правото са разгледани като теоретичен фундамент, който ръководи смислово създаването и обосноваването на правните норми в широкия смисъл на понятието. Равенството и недискриминацията са изведени като основни права в поколенията на правата на човека. Утвърдено е че правната концепция за равенството и недискриминация в цялост, е именно правен принцип, който стои в основата на цялата правна система система и изисква активни законодателни мерки от страна на публичните държавни органи за неговото осъществяване.

В Глава Трета е анализирано отношението към равенството и недискриминацията в рамките на международното законодателство. Принципът на равенство и недискриминация е проследен чрез редица международни актове. Направен е анализ на принципа на равенство и недискриминация в конституциите на България и на Албания, с което е доказано присъствието му като принцип на правото в правната система. Разгледано е спазването на принципа на равенство и недискриминация в държава - членка на Европейския съюз, в сравнение със страна кандидатка, която се стреми към пълноправно членство.

В заключението на дисертационния труд е направено обобщение на разгледаните теми, от които е направен извод за научните приноси и предложенията *de lege ferenda*.

Автореферат и научни публикации

Авторефератът е в обем от 68 страници (съдържанието е на български и английски език). Той съдържа аргументация за актуалността на изследването, цел, задачи и предмет на изследването, методи на изследването, кратко изложение на съдържанието на дисертационния труд, обобщение на научните приноси в изследването и тяхното практическо приложение. Въз основа на това може да се направи извод, че авторефератът съдържа всички необходими компоненти.

Докторантката е представила списък със заглавия на четири отпечатани публикации в международни списания, като и две публикации, приети за публикуване.. В тях се разработени различни проблеми по тематиката на дисертацията.

Научни приноси на дисертационния труд

Оценката на заявените научни приноси е положителна. В дисертационния труд са разгледани различни теоретични моменти, които очертават следните научни приноси:

1. За пръв път в албанската правна доктрина цялостно и на монографично ниво са разгледани и изяснени въпросите, свързани с генезиса и същността на правния принцип на равенство и недискриминация.

2. Обстойно са изследвани темите, отнасящи се до същността на принципа на равенството като историко-еволюционно понятие, имащо своя генезис и развитие във философията на правото. Уточнено е че поради широкото понятие за равенството, изведено

като формално равенство, то е конкретизирано с изискването за еднакво третиране (недискриминация), което го развива и допълва.

3. Разграничени са понятията принципи на правото, ценности на правото, основни права.

4. Анализирано и изведено е разграничение между правен принцип и основно право. Направен е извод, че принципът на равенство и недискриминация надхвърля основните права, защото има различни адресат и природа. Аргументиран е изводът, че фундаменталната роля на правния принцип на равенство и недискриминация е да ръководи законодателя при създаване на правните норми, защото носи правен смисъл.

5. Направен е изводът, че принципът на равенство, допълнен и конкретизиран с изискването за недискриминация е насочен към органите на публичната власт като им вменява задължение да имат проактивна законодателна дейност по имплементиране и гарантиране на същността на принципа в позитивното право.

6. Изведената аргументация е фиксирала правния принцип на равенство и недискриминация като задължителен елемент на концепцията за принципа за правовата държава (върховенство на правото).

7. Направен е анализ на принципа на равенство и недискриминация в конституциите на Република България и Република Албания. Анализирани са относими актове на ЕС и на международното право, в които принципът е инкорпориран и които доказват ръководната му смислова роля в процеса на създаване на позитивното право.

Критични бележки и препоръки

Препоръчвам на докторантката да продължи да проявява активност в популяризирането и придобиването на гласност на неговите идеи и предложения за законови промени, като използва възможностите на научни форуми.

Заключение

Представеният дисертационен труд удовлетворява изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България и доказва, че докторантката притежава задълбочени теоретични знания в областта на теорията на правото. Изпълнени са минималните национални изисквания относно процедурата за придобиване на ОНС „доктор“ по чл. 26, ал. 2 и 3 и чл. 12, ал. 3 на ЗРАСРБ.

Предвид горепосоченото, формирам ПОЛОЖИТЕЛНА оценка за дисертационния труд на тема „Философска и теоретична същност на принципа за равенство и недискриминация“, като предлагам на научното жури да присъди на Майлинда Велчани Махмутай образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Теория на държавата и правото. История на политическите и правни учения“.

05.05.2025 г.

(доц. д-р Кремена Раянова)

OPINION

by Assoc. Prof. Dr. Kremena Bozhidarova Rayanova
member of the scientific jury
according to Order No. 1333/30.04.2025 of the Rector of the UNWE

Regarding: dissertation for the award of the educational and scientific degree "Doctor" in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional field 3.6. "Law" (Theory of State and Law. History of Political and Legal Studies)

PhD student: Majlinda Velcani Mahmutaj, doctoral student in independent form at the Department of "Public Law Sciences" at the Faculty of Law of the UNWE

Topic of the dissertation: "Philosophical and Theoretical Essence of the Principle of Equality and Non-Discrimination"

Information about the PhD student

PhD student Majlinda Velcani Mahmutaj graduated in Law from the University of Tirana, Albania in 2011. In 2024, she received a qualification as a trainer in the field of dispute resolution. In the same year, she was enrolled as a doctoral student in independent training at the Department of Public Law Sciences of the Faculty of Law of the UNWE. She works as a lecturer at the University of "Alexander Moisiu", Durres. She participates in various international projects and in the organizing committees of international conferences.

Procedure details

The submitted documents certify that the doctoral student meets the minimum national requirements under Art. 2b, para. 2 of the Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria and Art. 25 of the Regulations of the Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria. The documents required by the regulations are available, including a declaration of originality, an order for the withdrawal of the doctoral student with the right to defense, a list of publications and the full text of the publications

Dissertation research

The volume of the dissertation work is 212 pages, including a list of the bibliography used, containing 128 titles of scientific publications (22 of which are in Bulgarian). The literature used is correctly cited. The dissertation work is structured in five parts - an introduction, three chapters and a conclusion. The volume meets the requirements for a dissertation work for the acquisition of the educational and scientific degree of "doctor".

The doctoral student has published four independent articles in journals indexed in international databases. They develop various problems on the topic of the dissertation.

Relevance of the dissertation research

The relevance of the research is presented in two main directions - the significance of the philosophical-legal and theoretical essence of the principle of equality and non-discrimination,

implemented in modern constitutions and the development of international cooperation, aimed at both harmonizing legal systems in accordance with the stated principle.

Methodology of the dissertation research

The approaches and methods used in the dissertation research correspond to the object and subject of the research. The initial philosophical position of the doctoral student is rightly based on the search for the meaning of law. The modern approach to law is systematic and explanatory. In it, the methods of analysis and synthesis, which are used for the meaning of law, are of fundamental importance. Law is considered as a system in which values are borrowed from other normative systems, through which law is legitimized. The semantic approach to law brings tradition and experience, but also emphasizes the active role of human consciousness. Applied to the principle of equality before the law, the sociocultural evolutionary and semantic approach adds the prohibition of discrimination. Thus, formal equality as the basis of the law is specified and supplemented with the requirement of equal treatment (non-discrimination).

The phenomenological approach to the essence of law allows the principle of equality and non-discrimination to be explained as a historical-evolutionary meaning of the whole, embedded in the flow of phenomena, in the flow of the structure of meanings of existence. The principle of equality and non-discrimination follows the essential concept of law as a semantic whole, but is transformed under the influence of globalization processes. To clarify the question of the meaning and essence of law, from which the principle of equality and non-discrimination is derived, a historical-evolutionary, sociocultural approach is also used. Through it, the ideas of equality are examined analytically and explanatorily, not only chronologically.

The cognitive (epistemological) approach to law is decisive for the study. It is analyzed as a dynamic phenomenon and fact of human consciousness.

The study uses the logical methods of induction (analysis), deduction (synthesis, scientific systematization and generalization of the facts related to the phenomena under consideration) and translational methods – comparative law and historical. The listed logical, historical and comparative methods of the study aim not only to study the historical development of the principle, but also to deduce the evolution of ideas.

General analytical characteristics of the dissertation research

The introductory part of the dissertation justifies the relevance and importance of the topic. The subject of the study is formulated. The main goals and objectives set by the scientific research are indicated.

In Chapter One, the focus is placed on examining equality as a traditional concept of the philosophy of law, through which the essence of law as a comprehensive social phenomenon is substantiated. Understandings of equality, from antiquity to the present day, are analyzed, giving a key expression of the concept and its relationship with law. The evolution of the concept is also presented. The relationship between equality and traditional issues for the philosophy of law, such as objective and subjective law; natural and positive law; equality as formal equality and as essential equality, is traced. An analysis of the historical significance of the idea of equality, included in natural and positive law in the legal system, has led to the conclusion that the legal idea of equality, even if it has changed its priority over different eras, has influenced the development and understanding of the essence of the legal and state order. Based on the achievements of the philosophical-historical

analysis of the philosophy of law as a science of the legitimacy of law, equality has been adequately examined through the generations of human rights.

In Chapter Two, the doctoral student analyzes at a general theoretical level, the goals and values of law, the essence of the principles of law and fundamental rights. As leading semantic constructs that guide the creation and application of legal norms, the principles of law are the foundation of the entire legal system. A theoretical analysis of the relationship between legal principle and fundamental law has been made. The principles of law are considered as a theoretical foundation that guides the semantic creation and justification of legal norms in the broad sense of the concept. Equality and non-discrimination have been brought out as fundamental rights in the generations of human rights. It has been established that the legal concept of equality and non-discrimination as a whole is precisely a legal principle that underlies the entire legal system and requires active legislative measures by public authorities for its implementation.

In Chapter Three, the attitude towards equality and non-discrimination within the framework of international law is analyzed. The principle of equality and non-discrimination is traced through a number of international acts. An analysis of the principle of equality and non-discrimination in the constitutions of Bulgaria and Albania is made, which proves its presence as a principle of law in the legal system. The observance of the principle of equality and non-discrimination in a Member State of the European Union is examined, in comparison with a candidate country that strives for full membership.

The Conclusion of the dissertation summarizes the topics considered, from which a conclusion is drawn about the scientific contributions and proposals *de lege ferenda*.

Abstract and scientific publications

The abstract is 68 pages long. It contains an argumentation for the relevance of the research, the aim, objectives and subject of the research, research methods, a brief presentation of the content of the dissertation, a summary of the scientific contributions in the research and their practical application. Based on this, it can be concluded that the abstract contains all the necessary components.

The PhD student has presented a list of titles of four printed publications in international journals, as well as two publications accepted for publication. They develop various problems on the topic of the dissertation.

Scientific contributions of the dissertation

The assessment of the declared scientific contributions is positive. The dissertation examines various theoretical points that outline the following scientific contributions:

1. For the first time in Albanian legal doctrine, the issues related to the genesis and essence of the legal principle of equality and non-discrimination have been comprehensively and at a monographic level examined and clarified.

2. The topics related to the essence of the principle of equality as a historical-evolutionary concept, having its genesis and development in the philosophy of law, have been thoroughly studied. It has been specified that due to the broad concept of equality, derived as formal equality, it is specified with the requirement for equal treatment (non-discrimination), which develops and complements it.

3. The concepts of principles of law, values of law, fundamental rights have been distinguished.

4. A distinction has been analyzed and drawn between a legal principle and a fundamental right. It has been concluded that the principle of equality and non-discrimination goes beyond fundamental

rights because it has a different addressee and nature. The conclusion is argued that the fundamental role of the legal principle of equality and non-discrimination is to guide the legislator in creating legal norms, because it carries a legal meaning.

5. The conclusion is made that the principle of equality, supplemented and specified with the requirement of non-discrimination, is directed at public authorities, imposing on them an obligation to have proactive legislative activity to implement and guarantee the essence of the principle in positive law.

6. The argumentation presented has fixed the legal principle of equality and non-discrimination as a mandatory element of the concept of the principle of the rule of law (rule of law).

7. An analysis of the principle of equality and non-discrimination in the constitutions of the Republic of Bulgaria and the Republic of Albania has been made. Relevant acts of the EU and international law, in which the principle is incorporated and which prove its leading semantic role in the process of creating positive law, have been analyzed.

Critical comments and recommendations

I recommend that the PhD student continue to be active in promoting and gaining visibility for his ideas and proposals for legal changes, using the opportunities of scientific forums.

Conclusion

The presented dissertation satisfies the requirements of Art. 6, para. 3 of the Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria and proves that the doctoral candidate possesses in-depth theoretical knowledge in the field of legal theory. The minimum national requirements regarding the procedure for acquiring the ONS “Doctor” under Art. 2b, para. 2 and 3 and Art. 12, para. 3 of the Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria have been met.

Given the above, I form a POSITIVE assessment for the dissertation on the topic “Philosophical and Theoretical Essence of the Principle of Equality and Non-Discrimination”, and I propose to the scientific jury to award Maylinda Velchani Mahmutaj the educational and scientific degree “Doctor” in the scientific specialty “Theory of State and Law. History of Political and Legal Doctrines”.

05.05.2025

.....
(assoc. prof. Kremena Rayanova)